

Prof. PhDr. STANISLAV
KRATOCHVÍL, CSc.
(25. 8. 1932 – 29. 6. 2024)

Začátkem prázdnin letošního roku se rychle rozšířila zpráva o smrti profesora Stanislava Kratochvíla, která v lidech evokovala pocity hlubokého smutku a nenahraditelné ztráty. Jeho odchodem ztratila česká i světová psychologie dynamickou a pozitivní osobnost, která zásadně přispěla k vědeckému zkoumání hypnózy a jejího terapeutického využití, k rozvoji psychoterapie, sexuální a manželské terapie. Standa – jak ho mnoho lidí oslovovalo – byl velmi oblíbený pro svou přátelskou a nesobeckou povahu, pro podporu odborného rozvoje studentů i kolegů, o kterých vždy mluvil hezky a viděl na nich jen to nejlepší.

Kratochvíl se narodil v Brně jako nejstarší ze tří sourozenců. Jeho otec byl voják z povolání, takže se rodina často stěhovala (do Žiliny, Uherského Brodu a do Zlína). Po válce se vrátila do Brna, kde Kratochvíl absolvoval gymnázium v Králově Poli. V roce 1951 byl přijat ke studiu oboru psychologie-filosofie na FF UJEP, v jehož kurikulu tehdy dominovala pavlovská fyziologie. Kratochvíl, který tím nebyl příliš nadšen, si na letní semestr roku 1953 zařídil výměnný pobyt na Komenského univerzitě v Bratislavě. K jeho vyučujícím tam patřil Anton Jurovský, jehož učebnici psychologie velice uznával, v ročníku se sešel s Ondřejem Kondášem. Kratochvíl také stážoval u Roberta Konečného v Psychiatrické léčebně v brněnských Černovi-

cích, na němž mimo jiné oceňoval jeho důvěrný, přátelský přístup k pacientům i snahu léčit je novými psychoterapeutickými metodami. V posledním roce studia na FF UJEP (1957–1958) Kratochvíl pracoval jako sanitář ve Státní psychiatrické léčebně v Kroměříži na oddělení pro neurózy primáře Antonína Mertla, který mu umožnil experimentovat s terapeutickým využitím tzv. Psychotonu (pervitinu). V roce 1958 Kratochvíl úspěšně dokončil studium na základě obhajoby diplomové práce *Psychotonový interview v psychoterapii emočních neuróz* (Andrlová, 2005; Čermák, Šíkl, 2021).

Bohatou odbornou kariéru Stanislava Kratochvíla lze rozdělit do několika oblastí, kterými jsou klinická psychologie, výuka psychologie, sexuální a manželská terapie, publikační a organizační činnost. Závěrem se zmíním o jeho pracovním a osobním životě.

1. Klinická psychologie

Kratochvíl byl především klinický psycholog. Po absolutoriu nastoupil v roce 1958 na oddělení neuróz PL Kroměříž, kde působil na plný úvazek až do roku 2018 s výjimkou let 1963 až 1965, kdy dojížděl do Brna na tamní Psychiatrickou kliniku. Od 60. let minulého století při psychoterapii stále víc využíval hypnózu, kterou se naučil provádět sám na základě studia odborné literatury. Spolu s dalšími kroměřížskými psychology (např. Ivem Plaňavou) se snažil obohatit a zpřesnit metody psychologické diagnostiky. V roce 1965 vybudoval v pavilónu 9b centrální oddělení klinické psychologie, které vedl až do roku 2017. Jeho součástí bylo tzv. hypnotárium s vínovými závěsy a tlumeným osvětlením, které mělo usnadňovat navození hypnózy. Kratochvíl metodicky řídil práci ostatních psychologů a podílel se na organizaci studentských stáží. Nově přichozím zpravidla zařídil práci na několika odděleních, což mělo být obdobou lékařského začátečnického „kolečka“. Kroměřížští psychologové se každý pátek scházeli na pracovní schůzce, kam Kratochvíl obvykle přinášel nové, zejména zahraniční knihy a referoval o oborových aktualitách. S nadšením vítal, pokud přinesl odborné informace někdo jiný. Kratochvílovi se i za minulého režimu podařilo vybudovat skvělou knihovnu odborné literatury, kterou měli ostatní psychologové k dispozici.

Pod Kratochvílovým vedením pracovalo v Psychiatrické léčebně (později nemocnici) v Kroměříži asi 112 psychologů, z nichž mnozí tam přišli právě kvůli němu, protože je nadchly jeho knihy, výuka, zajímali se o skupinovou psychoterapii atp. Patří k nim Mojmir Svobo-

da, Dobrila a Vlastimil Hrůzovi, Ludvík Běťák, Věra Capponi, Petr Hájek, Blanka Bouchalová, Věra Machů, Karel Zzulka nebo David Unger. Kratochvíl sice usiloval o integraci poznatků různých psychotherapeutických směrů, ale nejbližší mu byla kognitivně-behaviorální terapie. Někteří kroměřížští psychologové s tím úplně nesouzněli a po odchodu z léčebny si hledali vlastní cestu. Příkladem je Jan Ženatý, který po šestiletém působení v Kroměříži (1972–1978) odešel do Prahy, kde se orientoval na psychoanalýzu a analytickou psychologii. Kratochvíla si nicméně vážili i kolegové, kteří jeho psychotherapeutickou orientaci nesdíleli. Na občasná setkání kroměřížských psychologů přijíždělo vždy mnoho lidí a probíhala ve velmi srdečné atmosféře.

V letech 1969–1970 Kratochvíl pobýval jako vědecký pracovník v renomovaných hypnolických laboratořích na Stanfordově a Pensylvánské univerzitě, kam byl na základě pozvání Ernesta Hilgarda vyslán ministerstvem školství. Kromě Hilgarda, který byl jeho velkým vzorem, se zde seznámil také s Martinem Ormem nebo Irvinem Yalomem. Po návratu z USA Kratochvíl ve spolupráci s primářem Miroslavem Ščudlíkem založil psychotherapeutické oddělení 18b, na které jsou k šestitýdennímu pobytu přijímáni jedinci s úzkostnými, depresivními nebo psychosomatickými symptomy. Oddělení funguje na principu therapeutické komunity, hlavní léčebnou metodou je skupinová psychotherapie doplněná psychodramatem, psychogymnastikou a dalšími postupy. Na „osmnáctce“ se také prováděly systematické výzkumy průběhu a efektu skupinové psychotherapie. Kratochvíl činnost oddělení po mnoho let koordinoval a supervidoval.

2. Akademická dráha

Kratochvíl se nespokojil s klinickou praxí, ale chtěl si vybudovat také akademickou kariéru. V roce 1964 byl přijat na poloviční úvazek na katedru psychologie Univerzity J. E. Purkyně v Brně (nyní Masarykova univerzita), kde vyučoval klinickou psychologii, psychotherapii, psychodiagnostiku, skupinovou dynamiku, manželskou terapii, sexuální psychologii a metodologii výzkumu. Kratochvílovy přednášky z psychotherapie se staly základem jeho excelentní oborové učebnice, poprvé vydané v roce 1970. V roce 1969 Kratochvíl získal na Univerzitě Komenského v Bratislavě titul kandidáta věd a v roce 1975 se na téže univerzitě habilitoval na základě výzkumné práce *Prolongovaná hypnóza a spánková teorie hypnózy*. Schválený návrh na jmenování Kratochvíla docentem byl odeslán na Ministerstvo školství ČSR v Praze, ale na FF UJEP byl zamítnut. Jedním z argumentů bylo údajně to, že Kratochvíl propaguje

americkou psychologii (Čermák, Šíkl, 2021). V roce 1978 byl Kratochvíl z politických důvodů (nestraní, objektivistický nemarxistický přístup k výuce) z FF UJEP propuštěn. V zimním semestru roku 1978 byl však přijat jako externí pracovník na katedru psychologie FF UP v Olomouci vedenou Chruďošem Valouškem, kde tehdy vládla podstatně tolerantnější atmosféra než v Brně. Počátkem 80. let minulého století tam vyučoval také Kratochvílův přítel a spolupracovník Petr Hájek, který se v roce 1982 nevrátil ze společné služební cesty do Londýna, kde nyní působí jako profesor psychologie na Queen Mary University. Kratochvíl po návratu absolvoval výslech na StB a olomoucká katedra byla potrestána tím, že za Hájka nedostala náhradu.

Po sametové revoluci byl Kratochvíl na Filozofické fakultě MU v Brně rehabilitován a byla mu nabídnuta možnost návratu, ale zůstal věrný olomoucké katedře. V roce 1990 byl na FF UP jmenován docentem klinické psychologie a o rok později se dočkal zaslouženého jmenování profesorem. Dekret mu předával prezident Václav Havel. Kratochvíl vyučoval v Olomouci (od 90. let na poloviční úvazek) obecnou i speciální psychotherapii a sexuální psychologii. Patřil zde k nejmilovanějším a nejobdivovanějším kolegům i pedagogům. Kratochvíl uměl skvěle, poutavě a živě přednášet. Studenti k němu chodili na zkoušku vzorně připraveni a svátečně oblečení. Kratochvíl vedl také oborovou radu pro klinickou psychologii a byl předsedou komise u mnoha habilitačních a profesorských řízení (např. Jana Vymětala, Petra Weisse nebo Petra Tavela). V roce 2002 mu UP Olomouc udělila Cenu Františka Palackého, které si velice vážil. Své pedagogické působení na katedře psychologie FF UP ukončil v roce 2009.

3. Sexuální terapie a manželské poradenství

Kratochvíl se zajímal o sexuální a partnerské potíže a problémy, které byly častou příčinou neurotických, depresivních i jiných poruch. V oblasti sexuální terapie propracoval systematický sexuální nácvik pro manželské dvojice, který v mnohém navazuje na dílo amerických sexuologů Masterse a Johnsonové. Od 70. let do roku 1991 využil tento postup u 200 manželských dvojic, které bydlely v kroměřížské léčebně v tzv. švédských domech. Nácvik kladl důraz na otevřenou komunikaci mezi manžely a na změny chování, které měly vést nejen k odstranění poruchy (impotence, frigidity, vaginismu aj.), ale také k oboustrannému sexuálnímu uspokojení. Oproti Mastersovi a Johnsonové věnoval Kratochvíl větší pozornost emočním prožitkům partnerů a jejich rušivému vlivu na rozvoj sexuálního vzrušení. V době mého působení v PL Kroměříž (1981–1985) mi Kratochvíl umožnil, abych se jako přísedící zúčastnila se-

sexuální terapie tří manželských párů. Konstatovala jsem, že i při rozhovoru o nejintimnějších sexuálních problémech dokáže udržet věcnou atmosféru a korektní odstup. Prováděl také systematické katamnesticke sledování výsledků sexuální terapie.

V 80. letech minulého století Kratochvíl působil jako externí pracovník Krajské manželské a předmanželské poradny v Brně vedené Věrou Capponi. V roce 1989 se aktivně zapojil do práce nově založené Asociace manželských a rodinných poradců, která ho později jmenovala čestným členem. Přínosná byla také Kratochvílova kniha *Manželská terapie* poprvé vydaná v roce 1981 Ministerstvem práce a sociálních věcí ČSSR. V roce 1998 mu za ni Česká psychiatrická společnost udělila Kuffnerovu cenu.

4. Publikační činnost

Při psaní odborných článků a knih se Kratochvíl řídil výrokem připisovaným Faradayovi: *Work, finish, publish* (Čermák, Šíkl, 2021). Prakticky v každé oblasti svého odborného zájmu jednak prováděl výzkumy, jejichž výsledky publikoval v odborných časopisech, jednak danou oblast zmapoval v knize. Kratochvíl měl vynikající schopnost psát vysoce odborně a přitom přehledně a čtivě. Jeho knihy mají jasnou strukturu, takže se z nich dobře studuje. Mnohé z nich byly přeloženy do polštiny, ruštiny a slovenštiny.

Kratochvíl sice tvrdil, že se mu nepíše úplně snadno, ale na svém malém psacím stroji Consul, který si pořídil za peníze vydělané brigádou za studentských let, dokázal za šest týdnů napsat skvělou knihu, nebo aspoň její základ (Svoboda, 1997). Několikrát k tomu využil prostředí Psychiatrické léčebny v Bílé Vodě, kde měl potřebný klid na tvůrčí práci. Psaní zde střídalo s dlouhými procházkami přírodou.

Zásadním knižním dílem Stanislava Kratochvíla jsou *Základy psychoterapie*, jejichž poslední, sedmé vydání bylo uveřejněno v roce 2017. Kniha opakovaně vyšla v Polsku, kde je velmi populární. V roce 1972 Kratochvíl zúročil zájem o výzkum hypnózy i zkušenosti z pobytu v USA v publikaci *Podstata hypnózy a spánek*. Později rozdělil danou problematiku do dvou relativně nezávislých knih, kterými jsou vysoce odborná *Experimentální hypnóza* (3. vydání v roce 2011) a *Klinická hypnóza* (3. vydání 2009), jež je základní příručkou pro psychology a lékaře využívající hypnotickou terapii. V roce 1978 Kratochvíl publikoval monografii *Skupinová psychoterapie neuróz*, jejíž rozšířená a přepracovaná vydání vycházela pod názvem *Skupinová psychoterapie v praxi* (3. vydání 2005). V roce 2009 vyšla *Manželská a párová terapie*, která byla předtím pětkrát uveřejněna pod názvem *Manželská terapie*. Kratochvíl napsal také několik knih z oblasti sexuální psychologie.

Dílo *Sexuální dysfunkce* (3. vydání 2008) bylo určeno především odborníkům, zatímco populařizační knihy *Sex: starosti a radosti* (1. vydání 2008) a *Sex jako obohacení života* (2. vydání 2012) laické veřejnosti. Do kategorie populařizačních knih patří také *Jak žít s neurózou* (5. vydání 2020) s ilustracemi Vladimíra Jiráňka. Kratochvíl nová vydání svých monografií vždy rozšířil, přepracoval a obohatil o nové poznatky. Byl také velmi pohotovým recenzentem nových odborných publikací.

4. Organizační aktivity

Kratochvíl byl čestným členem Sexuologické a Psychiatrické společnosti ČLS JEP, čestným předsedou její sekce pro hypnózu, dále čestným členem České i Slovenské psychoterapeutické společnosti, Asociace manželských a rodinných poradců, Polské psychoterapeutické společnosti, Americké společnosti pro klinickou hypnózu, Ruské psychoterapeutické asociace a řádným členem International Academy of Sex Research.

Všechna tato členství jsou výrazem uznání za Kratochvílovy rozsáhlé organizační a odborné aktivity. V roce 1971 uspořádal první z kroměřížských kurzů hypnózy, které probíhají až dosud. Jedná se o intenzivní týdenní výcvik v hypnotizérských dovednostech určený pro psychology a psychiatry, který má úvodní a pokračovací formu. Odborným garantem je sekce pro hypnózu Psychiatrické společnosti ČLS JEP. V roli lektorů se vystřídal řada vynikajících hypnoterapeutů, včetně Petra Hájky, Milana Bouchala, Mojmiry Svobody, Karla Balcara a samozřejmě Stanislava Kratochvíla, který byl duší veškerého dění. V roce 2016 Kratochvíl předal vedení kurzů Lence Gazdové. Dalšími lektory jsou David Unger a Barbora Koláčková.

Od roku 1971 Kratochvíl s týmem oddělení 18b zajišťoval organizaci československých psychoterapeutických konferencí, garantovaných Československou psychoterapeutickou společností. V letech 1971 a 1973 proběhla 7. a 8. konference v lázních Jeseník. V letech 1975 až 2011 uspořádal Kratochvíl se svými spolupracovníky dalších třináct konferencí v lázních Luhačovice, které se střídaly s konferencemi organizovanými slovenskými odborníky v lázních Vysné Ružbachy nebo Trenčianske Teplice. Vždy se jednalo o velmi zdařilé akce s přednáškami, workshopy a neformálními diskuzemi. Také tato tradice dál pokračuje. V roce 2023 proběhla již 34. česko-slovenská psychoterapeutická konference.

Kratochvílův věhlas překročil hranice naší vlasti. Během své kariéry se aktivně zúčastnil desítek psychoterapeutických a sexuologických kongresů v celém světě, od Los Angeles až po Vladivostok. Přednášel na konferencích v San

Francisku, Londýně, Oxfordu, Paříži, Amsterdamu, Oslu, Dubrovniku, Varšavě, Berlíně, Petrohradě nebo v již zmíněném Vladivostoku. V roce 1989 vedl dvoutýdenní postgraduální kurz psychoterapie v Havaně na Kubě, v 90. letech v Krasnojarsku. Opakovaně se zúčastnil konferencí pořádaných Univerzitou Adama Mickiewicze v Poznani, která mu za navázání spolupráce s UP udělila čestné uznání.

5. Pracovní a osobní život

Nabízí se otázka, jaké schopnosti a osobnostní rysy vedly k tak velké odborné produktivitě. Kratochvíl myslel rychle a přesně. Dokázal neomylně najít jádro problému a efektivně ho vyřešit. Měl vynikající paměť a s ní související jazykové nadání. Ve svých životopisech uvádí aktivní znalost angličtiny, kterou ovládal jako rodilý mluvčí, němčiny a ruštiny. Bez problémů se však domluvil také polsky a francouzsky. Vynikající jazykové znalosti Kratochvílovi usnadňovaly navazování mezinárodních kontaktů i publikování v zahraničních periodikách.

Kratochvíl byl nesmírně pracovitý a uměl si výborně zorganizovat čas. V Kroměříži bydlel poblíž Psychiatrické nemocnice, takže často jezdil do práce na starém těžkém kole, které bylo terčem mnoha vtipných komentářů. Na oběd chodil do jídelny pro zaměstnance. Toto jednoduché uspořádání mělo podle mě jediný účel: získat co nejvíc času na práci. Kratochvíl byl většinou v dobré náladě, rád se smál a měl smysl pro humor bez ironie a sarkasmu. Zdálo se, že disponuje nevyčerpatelnými zdroji energie. Přestože pracoval rychle, nikdy nedělal zmatky. Měl rád pořádek, ale uměl být i velice tolerantní. Pokud mu něco opravdu hodně vadilo, tak řekl, že „není rád“.

V interpersonálních vztazích se Kratochvíl řídil dalším svým oblíbeným heslem převzatým z transakční analýzy: Ty jsi dobrý, já jsem dobrý. K lidem se vždy choval přátelsky a přívětivě. Velmi dobře si ovšem uvědomoval, že v našem oboru patří k naprosté špičce. Byl si sebou tak jistý, že si nic nepotřeboval dokazovat, zejména ne na úkor jiných lidí. Právě naopak: Kratochvíl vždy vnímal na ostatních jejich nejlepší vlastnosti a snažil se je podpořit. Lidé na tato pozitivní očekávání citlivě reagovali a prezentovali se před ním v nejlepším světle. Kratochvíl byl mezi kolegy nesmírně oblíbený: Všude byl vítaný, všichni ho měli rádi.

Myslím, že Kratochvíl nikdy nevzal žádnou práci kvůli penězům. Motivovaly ho především odborné zájmy a cíle. Investoval do knih a do cestování. Měl také v oblíbě auta (hlavně červená), z nichž první si koupil za peníze vydělané v USA. Rád řídil a jezdil docela rychle. K jeho koníčkům patřila četba, divadlo, turistika, plavání, lyžování a v neposlední řadě tanec.

Příkladný je také Kratochvílův osobní život. V roce 1955 se oženil s Vlastou Krpelovou, která – coby speciální pedagožka se zaměřením na tyflopeditii – učila v Kroměříži na ortoptické škole. Svému manželovi vytvářela příjemné a pohodlné rodinné zázemí a byla neocenitelnou oporou při jeho profesním růstu a rozvoji kariéry. V roce 1961 se Kratochvílovým narodila dcera Iva, která v Brně vystudovala matematickou informatiku, a v roce 1964 syn Aleš, jenž je absolventem brněnské fakulty architektury a chicagské Trinity International University. Počet Kratochvílových potomků se postupně rozrostl o dvě vnučky, dva vnuky a pět pravnoučat.

V roce 2003 Vlasta Kratochvílová nenadále zemřela. O šest let později se Kratochvíl podruhé oženil se slovenskou psycholožkou Elenou Vítkovou. V té době asi přece jenom trochu zvolnil hektické pracovní tempo a více se věnoval svým zálibám. Lze konstatovat, že Kratochvíl byl až do svých 85 let ve vynikající tělesné i psychické kondici. V září roku 2017 však za ním připlula „černá labuť“, když po pádu do tři metry hlubokého světlíku kroměřížského bazénu utrpěl vážný úraz. Díky své houževnatosti se sice dokázal uzdravit, ale dlouhodobé následky úrazu vedly k postupnému zhoršování jeho pohybových schopností. Navzdory zdravotním problémům se Kratochvíl rád setkával s přáteli a kolegy, například s Tatjanou a Lubošem Kostroňovými, Janem Kožnarem, Lenkou Gazdovou, Dobrilou Hružovou nebo Annou Sklenářovou. V roce 2022 uspořádali pracovníci Psychiatrické nemocnice v Kroměříži velkolepou oslavu Kratochvílových 90. narozenin, které se zúčastnily desítky hostů. Na jeho počest byl poblíž oddělení klinické psychologie vysazen strom a slavnostně odhalena lavička s jeho jménem a dalším oblíbeným výrokem: Častá krůpěj i kámen proráží.

Kratochvílův pohřeb se konal 4. července 2024 v obřadní síni kroměřížského hřbitova za účasti významných osobností české psychologie a psychiatrie, včetně Jána Pavlova Praška, Petra Možného, Petra Weisse, Mojmiry Svobody, Bohumily Baštecké, Svatopluka Morávka a mnoha dalších. Smuteční projevy přednesli David Unger, Dobrila Hružová a Jan Kožnar. Na 33. Mezinárodním kongresu psychologie, který se konal v Praze, proběhlo dne 22. 7. sympozium *Tribute to Stanislav Kratochvíl* připravené a moderované Bohumilou Bašteckou. Zúčastnili se ho například Petr Hájek a Irena Burdová, kteří přijeli z ciziny.

Stanislav Kratochvíl po sobě zanechal nejen rozsáhlé odborné dílo, kterým pomohl přenést českou psychologii z období totality do 21. století, ale také lidský odkaz, který je podle mého názoru stejně hodnotný.

Alena Plháková

LITERATURA

- Andrlová, M. (2005). *Současné směry v české psychoterapii*. Triton.
- Čermák, I., Šíkl, R. (Eds.) (2021). *Příběh česko-slovenské psychologie 1*. Portál.
- Svoboda, M. (1997). Prof. PhDr. Stanislav Kratochvíl, CSc. – 65 let. *Česká a slovenská psychiatrie*, 93(5), 299-300.

VYBRANÁ BIBLIOGRAFIE

- Kratochvíl, S. (2021). Využití hypnózy v klinické praxi. *Lékařské listy*, 8, 19-20.
- Kratochvíl, S. (2010). Další vývoj psychoterapie. *Psychoterapie*, 4(1), 65-68.
- Kratochvíl, S. (2009). *Manželská a párová terapie*. Portál.
- Kratochvíl, S. (2008). *Sex: starosti a radosti: sexuální hry pro muže a ženy*. Triton.
- Kratochvíl, S. (2008). *Sexuální dysfunkce*. Grada.
- Kratochvíl, S. (2007). *Příběhy terapeutických skupin*. Triton.
- Kratochvíl, S. (2006, 2020). *Jak žít s neurozou: o neurotických poruchách a jejich zvládání*. Triton.
- Kratochvíl, S. (2005). Jistoty a úskalí skupinové psychoterapie v psychiatrii. *Česká a slovenská psychiatrie*, 101(3), 133-134.
- Kratochvíl, S. (2005, 2012). *Sex jako obohacení života: sexuální trénink v sedmi lekcích*. Grada.
- Škantár, R., & Kratochvíl, S. (2003). Průběh léčení pacientů ve skupinové psychoterapii. *Česká a slovenská psychiatrie*, 99(5), 244-248.
- Kratochvíl, S. (2003). *Sexuální dysfunkce: příčiny a léčba*. Grada.
- Kratochvíl, S. (2003). Hypnoterapie: Pohled na minulý a současný stav psychoterapie v České republice. *Česká a slovenská psychiatrie*, 99(Suppl. 2), 46-51.
- Kratochvíl, S. (2002). Jednatřicet let kroměřížské osmnáctky: Psychoterapeutické oddělení. *Konfrontace*, 13(1), 47-48.
- Kratochvíl, S. (2002). *Sexuální starosti a radosti*. Portál.
- Kratochvíl, S. (2001). Hypnóza v psychiatrii. *Česká a slovenská psychiatrie*, 97(3), 107-108.
- Kratochvíl, S. (2000). Současný pohled na sexuální dysfunkce. *Česká a slovenská psychiatrie*, 96(3), 123-124.
- Kratochvíl, S. (1999, Academia; 2011, Grada). *Experimentální hypnóza*.
- Kratochvíl, S. (1999). *Léčení sexuálních dysfunkcí*. Grada.
- Kratochvíl, S. (1999). Hypnóza jako předmět vědeckého výzkumu. *Konfrontace*, 10(35/1), 20-23.
- Kratochvíl, S. (1997, 1998, 2000, 2002, 2006, 2012, 2017). *Základy psychoterapie*. Portál.
- Kratochvíl, S. (1995, 2001, 2005). *Skupinová psychoterapie v praxi*. Galén.
- Kratochvíl, S., & Dörflerová, M. (1995). Typy průběhu sexuálního vzrušení u žen při heterosexuální aktivitě. *Česká a slovenská psychiatrie*, 91(1), 31-42.
- Kratochvíl, S. (1994). Sexuální reaktivita a orgasmus žen. *AUP, Psychologica* 30. *Varia Psychologica*, 5, 67-108.
- Kratochvíl, S. (1994). Eklektická, syntetická a integrativní psychoterapie. *Česká a slovenská psychiatrie*, 90(6), 305-314.
- Kratochvíl, S. (1994). Orgastické expulze u žen. *Česká a slovenská psychiatrie*, 90(2), 71-77.
- Kratochvíl, S. (1991). *Sexuální potíže a problémy*. Avicenum.
- Kratochvíl, S., & Kratochvílová, V. (1990). Manželská terapie a nesplněná očekávání v manželství. 2. Typická očekávání mužů v manželství. *Československá psychiatrie*, 86(2), 139-142.
- Kratochvíl, S., Kratochvílová, V. (1990). Manželská terapie a nesplněná očekávání v manželství. 1. Typická očekávání žen v manželství. *Československá psychiatrie*, 86(1), 56-60.
- Kratochvíl, S. (1990, Avicenum; 2001, 2009 Grada). *Klinická hypnóza*.
- Brezinová-Brziaková, J., & Kratochvíl, S. (1989). Další výsledky šestitýdenní léčby neuroz v terapeutické komunitě. *Československá psychiatrie*, 85(5), 328-333.
- Brezinová, J., & Kratochvíl, S. (1989). Vliv průběhu skupiny na terapeutický efekt. *Československá psychiatrie*, 85(1), 37-40.
- Kratochvíl, S., & Plháková, A. (1989). Sexuální terapie a chybění lásky. *Praktický lékař*, 69(4), 149-152.
- Kratochvíl, S. (1988). Zkrácený sexuální nácvik u anorgasmie ženy a předčasná ejakulace muže. *Psychoterapeutické sešity*, 28, 9-14.
- Balcar, K., Kocábová, D., Kratochvíl, S., Příhoda, P., & Šimek, A. (1988). Kazuistiky. *Psychoterapeutické sešity* 1988/28.
- Plháková, A., & Kratochvíl, S. (1988). Vliv složení skupiny na průběh skupinové terapie neuroz. *Československá psychiatrie*, 84(5), 323-326.
- Jedličková, D., Kratochvíl, S., & Ščudlík, M. (1988). Průběhové typy terapeutických skupin neurotiků. *Československá psychiatrie*, 84(5), 313-316.
- Kratochvíl, S. (1978). *Skupinová psychoterapie neuros*. Avicenum.
- Kratochvíl, S., & Plháková, A. (1987). Nesoulad v sexuální kapacitě a scénáři manželských partnerů při léčbě sexuálních poruch. *Praktický lékař*, 67(7), 267-269.

- Kratochvíl, S. (1986). *Hypnóza: experimentální přístup*. Academia.
- Kratochvíl, S. (1983). *Skupinová psychoterapie neuróz. 2. díl Léčení neuróz v terapeutické komunitě*. Avicenum.
- Kratochvíl, S., Lišková, M., & Machů, V. (1983). Resultate der therapeutischen Gemeinschaft für Neurotiker. *Psychiatrie, Neurologie und Medizinische Psychologie*, 35(1), 10-15. <http://www.jstor.org/stable/45255772>
- Kratochvíl, S. (1983). Die Wirksamkeit der sexuellen Lerntherapie: Antwort zur vorstehenden Stellungnahme von Karl Leonhard. *Psychiatrie, Neurologie und Medizinische Psychologie*, 35(5), 305-308. <http://www.jstor.org/stable/45258250>
- Kratochvíl, S. (1982). Výsledky ústavní sexuální terapie. *Československá psychiatrie*, 78(5), 312-321.
- Kratochvíl, S. (1982). Ambulantní forma sexuální terapie. *Československá psychiatrie*, 78(3), 190-195.
- Kratochvíl, S. (1982, 1986). *Terapie funkčních sexuálních poruch*. Avicenum.
- Kratochvíl, S. (1982). Das Ehepaar mit funktionellen Sexualstörungen in der sexuellen Lerntherapie. *Psychiatrie, Neurologie und Medizinische Psychologie*, 34(5), 282-290. <http://www.jstor.org/stable/45255431>
- Kratochvíl, S. (1981, 1988 Avicenum; 2000 Portál). *Jak žít s neurózou*.
- Kratochvíl, S. (1981, Min. práce a sociálních věcí ČSSR; 1985, Avicenum; 1992, Mach; 2000, 2005, Portál). *Manželská terapie*.
- Kratochvíl, S. (1981). Léčení vaginismu. *Praktický lékař*, 61(8), 306-308.
- Kratochvíl, S. (1980). Psychoterapie funkčních poruch erekktivní potence. *Praktický lékař*, 60(21), 764-768.
- Kratochvíl, S., & Stolař, Z. (1980). Rušivé faktory v průběhu léčebného nácviku při funkčních poruchách erekтивности. *Československá psychiatrie*, 76(4), 250-255.
- Kratochvíl, S. (1980). Léčení předčasné ejakulace. *Praktický lékař*, 60(15/16), 553-555.
- Kratochvíl, S. (1980). Sex therapy in an in-patient and out-patient setting. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 6(2), 135-144. <https://doi.org/10.1080/00926238008404963>
- Kratochvíl, S. (1979). Léčení anorgasmie a frigidity. *Praktický lékař*, 59(23), 886-889.
- Kratochvíl, S. (1979). Léčení anorgasmie a frigidity. Část 2. *Praktický lékař*, 59(24), 923-925.
- Kratochvíl, S. (1979). *Terapeutická komunita*. Academia.
- Kratochvíl, S. (1978). Komplexní stacionární psychoterapie manželských dvojic při funkčních sexuálních poruchách. Možnosti a problémy. *Praktický lékař*, 58(6), 228-231.
- Kratochvíl, S., & Uhlířová, M. (1978). Neurózy a sexuální reaktivita žen. *Československá psychiatrie*, 74(3), 154-158.
- Kratochvíl, S. (1978). Léčebný nácvik pro manžele při funkčních sexuálních poruchách. Principy a technika. *Československá psychiatrie*, 74(3), 145-153.
- Kratochvíl, S., & Dubská-Papiasvili, E. (1977). Výsledky šestitýdenní léčby neuróz v terapeutické komunitě. *Československá psychiatrie*, 73(2), 104-109.
- Kratochvíl, S. (1977). Systém autogenní terapie. *Československá psychiatrie*, 73(1), 24-29.
- Kratochvíl, S., & Vavřík, P. (1976). Vliv vlastností terapeuta na kohezi a tenzi ve skupinovém sezení. *Československá psychiatrie*, 72(5), 332-336.
- Kratochvíl, S. (1976). Organisation und Erfahrung einer therapeutischen Gemeinschaft für Neurosen-therapie. In K. Höck, & K. Seidel (Hrsg.), *Psychotherapie und Gesellschaft*. Deutscher Verlag der Wissenschaften.
- Kratochvíl, S. (1975). Vaginální a klitoridální dráždivost žen. *Československá gynekologie*, 40(6), 435-437.
- Kratochvíl, S., Mandlová, M., & Mikšovičová, M. (1975). Vliv velikosti skupiny na proces skupinové terapie v terapeutické komunitě. *Československá psychologie*, 19(2), 149-156.
- Kratochvíl, S., Šváb, J., & Raška, F. (1975). Vliv fimóz na sexuální život mladých mužů. *Praktický lékař*, 55(5), 170-172.
- Kratochvíl, S. (1975). Interakční terapeutická a výcviková skupina. II. Elementy a příklady interakce. *Československá psychiatrie*, 71(2-3), 120-125.
- Kratochvíl, S. (1975). Interakční terapeutická a výcviková skupina. 1. Cíle a techniky. *Československá psychiatrie*, 71(1), 38-44.
- Kratochvíl, S. (1974). Předběžné zkušenosti s ústavním léčením funkčních sexuálních poruch metodou Masterse a Johnsonové. *Časopis lékařů českých*, 113(32), 981-983.
- Kratochvíl, S., & Pantůčková, M. (1974). Vliv úvodního rozehráti na průběh sezení skupinové psychoterapie. *Československá psychologie*, 18(5), 411-418.
- Kratochvíl, S., & Horká, I. (1974). Vaginální a klitoridální orgasmus a psychosexuální vyspělost. *Československá psychologie*, 18(1), 13-22.
- Kratochvíl, S. (1974). Zkušenosti s výcvikem v technikách hypnózy a autogenního tréninku. *Časopis lékařů českých*, 113(2), 977-980.
- Kratochvíl, S. (1974). Training konstruktiver Auseinandersetzung als Hilfsmethode in der Gruppenpsychotherapie. *Psychiatrie, Neurologie und Medizinische Psychologie*, 26(6), 358-363. <http://www.jstor.org/stable/45251057>

- Kratochvíl, S. (1973). Psychoterapie v socialistických zemích. *Československá psychiatrie*, 69(3), 180-189.
- Kratochvíl, S. (1973). Systém terapeutické komunity pro neurotiky v socialistickém zdravotnictví. *Časopis lékařů českých*, 112(51), 1582-1586.
- Kratochvíl, S. (1973). Nácvik konstruktivní hádky v terapeutické komunitě. *Československá psychiatrie*, 69(4), 253-257.
- Kratochvíl, S. (1973). Terapie mužských funkčních sexuálních poruch podle Masterse a Johnsonové. *Československá psychiatrie*, 69(6), 402-406.
- Kratochvíl, S. (1973). Krátkodobá intenzivní terapie ženských sexuálních poruch podle Masterse a Johnsonové. *Československá psychiatrie*, 69(5), 328-333.
- Kratochvíl, S., & Macdonald, H. (1972). Spánek v hypnóze: EEG studie. *Československá psychologie*, 16(3), 237-249.
- Kratochvíl, S. (1972). *Podstata hypnózy a spánek: příspěvek k teorii hypnózy*. Academia.
- Kratochvíl, S., & Shubat, N. (1971). Activity-passivity in hypnosis and in the normal state. *International Journal of Clinical and Experimental Hypnosis*, 19(3), 140-145.
- Kratochvíl, S. (1970). Sleep hypnosis and waking hypnosis. *International Journal of Clinical and Experimental Hypnosis*, 18(1), 25-40. <https://doi.org/10.1080/00207147008415900>
- Kratochvíl, S. (1970). Prolonged hypnosis and sleep. *American Journal of Clinical Hypnosis*, 12(4), 254-260. <https://doi.org/10.1080/0029157.1970.10402060>
- Kratochvíl, S. (1970, 1976, 1987). *Psychoterapie: směry, metody, výzkum*. Avicenum.
- Kratochvíl, S., & Plaňava, I. (1969). Možnosti autogenního tréninku v mentální hygieně. *Československá psychiatrie*, 65(1), 38-42.
- Kratochvíl, S., & Planava, I. (1969). Problems of purpose in life. *The Journal of Pastoral Counseling*, 4, 44-46.
- Karševová, D., Kratochvíl, S., & Müllerová, J. (1969). Rysy osobnosti a průběh LSD intoxikace. *Československá psychiatrie*, 65(3), 159-163.
- Hrůza, V., Kratochvíl, S., & Fanfulová, E. (1969). LSD intoxikace a změna postojů. *Československá psychiatrie*, 65(4), 218-223.
- Kratochvíl, S., & Svoboda, M. (1969). Prekoncepce, hypnotizační technika a typ hypnózy. *Československá psychologie*, 13(2), 176-183.
- Kratochvíl, S. (1969). Spánková a bdělá hypnóza. *Československá psychologie*, 13(2), 135-146.
- Kratochvíl, S. (1969). Prolongovaná hypnóza. *Československá psychologie*, 13(4), 368-375.
- Kratochvíl, S., & Ždímalová, M. (1968). Die Angst und das Sexualleben der Frauen. *Psychiatrie, Neurologie und medizinische Psychologie*, 20(1), 13-15.
- Kratochvíl, S. (1966). K problému existenciální frustrace. *Československá psychiatrie*, 62(5), 322-326.
- Bouchal, M., & Kratochvíl, S. (1966). K syntetickému a diferencovanému přístupu v psychoterapii neuróz. *Československá psychologie*, 10(5), 479-486.
- Bouchal, M., & Kratochvíl, S. (1966). Rationalization mechanisms in posthypnotic suggestion. *American Journal of Clinical Hypnosis*, 8(3), 181-186. <https://doi.org/10.1080/00029157.1966.10402488>
- Ždímalová, M., & Kratochvíl, S. (1966). Úzkost a sexuální život žen. *Československá psychiatrie*, 62(6), 393-400.
- Kratochvíl, S. (1966). Osobnostní dotazník BOD(h). *Československá psychologie*, 10(3), 268-269.
- Kratochvíl, S. (1962). Autogenní trénink v psychoterapii neuróz. *Československá psychiatrie*, 58(5), 329-333.
- Kratochvíl, S. (1961). K psychoterapii existenciální frustrace. *Československá psychiatrie*, 57(3), 186-191.
- Kratochvíl, S. (1960). Užití filmu v mentální hygieně a kolektivní psychoterapii. *Československá psychiatrie*, 56(5), 299-302.